KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 9.4.2025 r.
COM(2025) 160 final

2025/0086 (NLE)

Wniosek

DECYZJA RADY

w sprawie podpisania, w imieniu Unii, i tymczasowego stosowania Umowy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w programach Unii

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

• Przyczyny i cele wniosku

UE i Szwajcarię łączą ścisłe powiązania gospodarcze, historyczne, kulturowe, społeczne i polityczne. UE jest największym partnerem handlowym Szwajcarii, zaś Szwajcaria jest czwartym co do wielkości partnerem handlowym UE. W Szwajcarii mieszka ponad 1,5 mln obywateli Unii, a w Unii – blisko 450 tys. obywateli Szwajcarii. Codziennie kilkaset tysięcy pracowników przekracza granicę między Unią a Szwajcarią w obu kierunkach.

Obie strony są związane wieloma porozumieniami dwustronnymi. Dzięki umowom w sprawie swobodnego przepływu osób, transportu lądowego, transportu lotniczego, handlu produktami rolnymi i wzajemnego uznawania w odniesieniu do oceny zgodności Szwajcaria uczestniczy w unijnym rynku wewnętrznym[1]. Na mocy Umowy między Unią Europejską, Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie włączenia Konfederacji Szwajcarskiej we wprowadzanie w życie, stosowanie i rozwój dorobku Schengen Szwajcaria jest również państwem stowarzyszonym z Schengen. Podczas kryzysu związanego z COVID-19 została zacieśniona współpraca między UE a Szwajcarią w zakresie transgranicznych zagrożeń dla zdrowia.

Szwajcaria jest również tradycyjnie silnym partnerem w dziedzinie badań naukowych i innowacji. Kraj ten współpracował z Unią Europejską nad licznymi unijnymi programami finansowania koncentrującymi się w szczególności na badaniach naukowych, innowacjach edukacji. Od 1987 r. szwajcarskie uniwersytety i sektor prywatny aktywnie uczestniczyły w unijnych programach ramowych w zakresie badań naukowych i innowacji. W tym samym roku weszła w życie pierwsza dwustronna umowa o współpracy naukowo-technicznej[2]. Szwajcaria jest wciąż głęboko zaangażowana w różne inicjatywy europejskie, w tym w działalność Europejskiej Organizacji Badań Jądrowych (CERN) i Europejskiej Agencji Kosmicznej, w europejską współpracę naukowo-techniczną (COST) oraz w sieć Eureka. Była również stowarzyszona z programem badawczo-szkoleniowym Euratom w latach 2014–2020[3] i uczestniczyła w działaniach związanych z Europejskim Wspólnym Przedsięwzięciem na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej w latach 2014–2020 na

[1] Umowa w sprawie transportu lotniczego, umowa w sprawie przewozu kolejowego i drogowego rzeczy i osób, umowa w sprawie swobodnego przepływu osób, umowa w sprawie wzajemnego uznawania w odniesieniu do oceny zgodności, umowa dotycząca handlu produktami rolnymi – wszystkie podpisane 21 czerwca 1999 r. (Dz.U. L 114 z 30.4.2002, s. 1).

[2] Porozumienie ramowe w sprawie współpracy naukowo-technicznej między Wspólnotami Europejskimi a Konfederacją Szwajcarską (Dz.U. L 313 z 22.11.1985, s. 6) oraz decyzja Rady z dnia 9 lutego 1987 r. dotycząca zawarcia porozumień ramowych w sprawie współpracy naukowo-technicznej między Wspólnotami Europejskimi a Królestwem Szwecji, Konfederacją Szwajcarską, Republiką Finlandii, Królestwem Norwegii i Republiką Austrii (Dz.U. L 71 z 14.3.1987, s. 29).

[3] Decyzja Rady z dnia 4 grudnia 2014 r. w sprawie zatwierdzenia zawarcia przez Komisję Europejską – w imieniu Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej – Umowy o współpracy naukowej i technologicznej między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej a Konfederacją Szwajcarską stowarzyszającej Konfederację Szwajcarską z programem „Horyzont 2020” – programem ramowym w zakresie badań naukowych i innowacji oraz programem badawczo-szkoleniowym Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej uzupełniającym „Horyzont 2020” i regulującej uczestnictwo Konfederacji Szwajcarskiej w działaniach ITER prowadzonych przez Fusion for Energy (Dz.U. L 370 z 30.12.2014, s. 19).

podstawie umowy o stowarzyszeniu z programem „Horyzont 2020” i Euratomem. Ponadto Szwajcaria była wcześniej członkiem unijnego programu Erasmus[4].

Mimo że UE i Szwajcaria utrzymują bliskie stosunki, współpracę utrudnia szereg długotrwałych problemów strukturalnych. Z myślą o rozwiązaniu tych problemów w latach 2014–2021 UE i Szwajcaria prowadziły negocjacje w sprawie umowy o ramach instytucjonalnych. Umowa ta przewidywałaby też ramy zarządzania na potrzeby dodatkowych umów w dziedzinach dotyczących rynku wewnętrznego, których Szwajcaria jest stroną, m.in. umów, co do których Rada już wydała upoważnienie do podjęcia rokowań, a zwłaszcza umowy w sprawie bezpieczeństwa żywności (2003 i 2008 r.) oraz umowy w sprawie energii elektrycznej (2006 r.). Ponadto miała też ustanowić ramy zarządzania na potrzeby umowy w sprawie zdrowia, do negocjowania której Rada upoważniła Komisję w 2008 r.

W listopadzie 2018 r. osiągnięto porozumienie na szczeblu technicznym w sprawie projektu umowy o ramach instytucjonalnych. Szwajcarska Rada Federalna odmówiła jednak poparcia tego projektu, w wyniku czego wstrzymano negocjacje w sprawie pozostałych umów, jako że zarówno Rada w swoich konkluzjach z 19 lutego 2019 r., jak i Parlament Europejski w swoim zaleceniu z 26 marca 2019 r. uzależniły zawarcie nowych umów dotyczących dostępu do rynku wewnętrznego lub zapewnienie lepszych warunków w ramach umów już obowiązujących od zawarcia umowy o ramach instytucjonalnych. Pomimo prób znalezienia innych rozwiązań 26 maja 2021 r. Szwajcarska Rada Federalna podjęła decyzję o jednostronnym zakończeniu negocjacji dotyczących umowy o ramach instytucjonalnych. Ta jednostronna decyzja Szwajcarii spowodowała tymczasowe wstrzymanie współpracy dwustronnej w dziedzinach badań, innowacji i edukacji.

Po załamaniu negocjacji w sprawie umowy o ramach instytucjonalnych Komisja Europejska i Szwajcaria rozpoczęły w marcu 2022 r. wstępne rozmowy o przyszłości wzajemnych stosunków. Rozmowy te doprowadziły do zawarcia wspólnego porozumienia, w którym zapisano polityczne zapatrywania obu stron na dalsze działania związane z przyszłymi negocjacjami oraz wskazano elementy i parametry szerokiego pakietu negocjacyjnego, jak również obszary kompromisu i rozwiązania w odniesieniu do najważniejszych kwestii instytucjonalnych i sektorowych. Proces rozpoznawczy potwierdził duże zainteresowanie obu stron ożywieniem współpracy w dziedzinie badań naukowych, innowacji i edukacji. W tym kontekście we wspomnianym wspólnym porozumieniu potwierdzono zamiar ustanowienia, w ramach szerszego pakietu, ram prawnych umożliwiających Szwajcarii uczestnictwo w obecnych WRF na lata 2021–2027 i w późniejszych generacjach programów unijnych, w tym programów ramowych w zakresie badań naukowych i innowacji, programu „Cyfrowa Europa” i programu Erasmus+. We wspólnym porozumieniu potwierdzono ponadto, że obie strony zamierzają wznowić negocjacje w sprawie wykonania obowiązującej umowy między UE a Szwajcarią w sprawie GNSS (Galileo i EGNOS) oraz rozpocząć rozmowy na temat udziału Szwajcarii w komponencie Copernicus Unijnego programu kosmicznego.

Wspólne porozumienie zostało zatwierdzone przez Szwajcarską Radę Federalną i Komisję Europejską w listopadzie 2023 r. Obie strony zobowiązały się do wykorzystania go jako podstawy do ubiegania się o mandaty negocjacyjne i zapisały w nim ambitny zamiar zakończenia negocjacji w ciągu 2024 r.

[4] Umowa między Europejską Wspólnotą Gospodarczą a Konfederacją Szwajcarską ustanawiająca współpracę w dziedzinie edukacji i szkoleń w ramach programu Erasmus (Dz.U. L 332 z 3.12.1991, s. 52).

W związku z tym 20 grudnia 2023 r. Komisja przyjęła zalecenie dotyczące decyzji Rady upoważniającej do podjęcia rokowań w sprawie szerokiego pakietu środków określonych i zdefiniowanych podczas wstępnych rozmów. Ogólnym celem tych negocjacji były modernizacja i wzmocnienie stosunków dwustronnych między UE a Szwajcarią, zapewnienie uczciwej konkurencji między unijnymi i szwajcarskimi przedsiębiorstwami działającymi na rynku wewnętrznym oraz zabezpieczenie praw obywateli UE w Szwajcarii, w tym zapobieganie dyskryminacji między obywatelami różnych państw członkowskich. Pozwoliłoby to obywatelom, przedsiębiorstwom i naukowcom po obu stronach w pełni korzystać z bliskości geograficznej, wspólnych wartości i powiązań gospodarczych między UE a Szwajcarią. Równolegle Rada Federalna rozpoczęła odpowiednie prace przygotowawcze po stronie szwajcarskiej. Gdy zakończono odpowiednie procedury w Szwajcarii, 12 marca 2024 r. Rada Unii Europejskiej przyjęła decyzję upoważniającą Komisję do rozpoczęcia negocjacji w sprawie szerokiego pakietu środków, wraz ze szczegółowymi wytycznymi negocjacyjnymi.

W wytycznych negocjacyjnych potwierdzono, że w ramach pakietu Komisja powinna wynegocjować odrębną umowę określającą ogólne warunki uczestnictwa Szwajcarii w programach Unii. Umowa ta powinna zapewnić właściwą równowagę między wkładami Szwajcarii a korzyściami wynikającymi z uczestnictwa w tych programach, a także ustanowić warunki uczestnictwa, w tym obliczanie wkładów finansowych do każdego z tych programów i ich kosztów administracyjnych. W protokołach dotyczących stowarzyszenia Szwajcarii z określonymi programami Unii należy ustanowić wykaz programów, w których Szwajcaria uczestniczy w ramach każdej generacji programów. Zgodnie z wytycznymi negocjacyjnymi umowa ta powinna również umożliwiać stowarzyszenie Szwajcarii w przyszłości z innymi programami Unii w drodze protokołu lub protokołów, które zostałyby przyjęte w procedurze uproszczonej przez Wspólny Komitet ustanowiony na mocy tej umowy.

18 marca 2024 r. przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen i ówczesna prezydent Konfederacji Szwajcarskiej Viola Amherd rozpoczęły negocjacje w sprawie wspomnianego szerokiego pakietu środków. Komisja prowadziła negocjacje w porozumieniu z Radą, w tym z Radą do Spraw Ogólnych, oraz z Grupą Roboczą ds. EFTA wyznaczoną przez Radę jako specjalny komitet do celów negocjacji ze Szwajcarią. Należycie uwzględniono rezolucję Parlamentu Europejskiego z dnia 4 października 2023 r., a Komisja należycie informowała Parlament Europejski o procesie negocjacyjnym zgodnie z art. 218 ust. 10 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE).

20 grudnia 2024 r., po dziewięciu miesiącach intensywnych negocjacji, przewodnicząca Ursula von der Leyen i prezydent Viola Amherd ogłosiły pomyślne zakończenie rozmów na temat wszystkich elementów pakietu. Pakiet obejmuje aktualizację pięciu umów, które już dają Szwajcarii dostęp do rynku wewnętrznego UE[5]; nową umowę o bezpieczeństwie żywności, która ustanowi wspólny obszar bezpieczeństwa żywności obejmujący wszystkie wymiary łańcucha żywnościowego; nową umowę w sprawie zdrowia, która umożliwi Szwajcarii udział w unijnych mechanizmach i organach zajmujących się poważnymi transgranicznymi zagrożeniami zdrowia, w szczególności w Europejskim Centrum ds. Zapobiegania i Kontroli Chorób oraz w systemie wczesnego ostrzegania i reagowania; nową umowę w sprawie energii elektrycznej, która umożliwi Szwajcarii uczestnictwo w unijnym wewnętrznym rynku energii elektrycznej; nową umowę w sprawie stałego i sprawiedliwego

[5] Umowa w sprawie transportu lotniczego, umowa w sprawie przewozu kolejowego i drogowego rzeczy i osób, umowa w sprawie swobodnego przepływu osób, umowa w sprawie wzajemnego uznawania w odniesieniu do oceny zgodności, umowa dotycząca handlu produktami rolnymi – wszystkie podpisane 21 czerwca 1999 r. (Dz.U. L 114 z 30.4.2002, s. 1).

wkładu finansowego Szwajcarii w spójność gospodarczą i społeczną w Unii, odzwierciedlającą poziom partnerstwa i współpracy między stronami oraz nową umowę, która umożliwi Szwajcarii uczestnictwo w szeregu programów Unii otwartych na stowarzyszenie z państwami trzecimi, a mianowicie w programie „Horyzont Europa", programie badawczo-szkoleniowym Euratomu, ITER/F4E (Fusion for Energy), programie „Cyfrowa Europa", programie Erasmus+, a także Programie UE dla zdrowia, którego celem jest uzupełnienie współpracy ustanowionej w umowie między UE a Szwajcarią w sprawie zdrowia, którą strony wynegocjowały w ramach tego samego szerokiego pakietu. Oprócz elementów wymienionych powyżej pakiet zawiera również odrębny protokół w sprawie współpracy parlamentarnej.

Chociaż umowa w sprawie uczestnictwa Szwajcarii w programach Unii (Umowa między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w programach Unii, zwana dalej „Umową") stanowi integralną część szerszego pakietu wynegocjowanego przez obie strony w 2024 r., Komisja postanowiła przyspieszyć składanie wniosku w sprawie jej podpisania, aby umożliwić rozpoczęcie jej tymczasowego stosowania – zgodnie z art. 18, jeżeli umowa zostanie podpisana przed 15 listopada 2025 r. – ze skutkiem od 1 stycznia 2025 r. Podejście to umożliwi wprowadzenie w życie ustaleń przejściowych, które Komisja przyznała Szwajcarii w trakcie negocjacji w sprawie szerokiego pakietu środków, w odniesieniu do procedur wyboru służących realizacji środków na zobowiązania na 2025 r. Biorąc pod uwagę znaczenie uczestnictwa Szwajcarii, tymczasowe stosowanie tej Umowy leży w interesie UE. Jednocześnie Umowa nie ma wpływu na podejście ustalone we wspólnym porozumieniu i potwierdzone w wytycznych negocjacyjnych Rady, które to podejście opiera się na przyjęciu szerokiego pakietu środków, ponieważ umowa w sprawie uczestnictwa Szwajcarii w programach Unii zawiera klauzulę wygaśnięcia, zgodnie z którą przestanie być tymczasowo stosowana, jeżeli Szwajcaria nie zakończy swoich procedur niezbędnych do wejścia w życie pakietu do końca 2028 r. Ponadto zawarcie Umowy przewidziano w ramach szerszego pakietu, obejmującego inne kluczowe umowy, które były przedmiotem negocjacji prowadzonych w 2024 r. Komisja zamierza przedstawić odrębny wniosek w tej sprawie.

Biorąc pod uwagę, że Szwajcaria będzie również uczestniczyć w programie badawczo-szkoleniowym Euratom oraz w Europejskim Wspólnym Przedsięwzięciu na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej, niniejszemu wnioskowi towarzyszy zalecenie Komisji dotyczące decyzji Rady zatwierdzającej zawarcie i tymczasowe stosowanie umowy w sprawie programów Unii (w odniesieniu do kwestii objętych Traktatem Euratom).

- **Spójność z przepisami obowiązującymi w tej dziedzinie polityki**

Pod względem treści umowa w sprawie uczestnictwa Szwajcarii w programach Unii jest podobna do innych umów, które Unia Europejska zawarła w ostatnich latach z partnerami takimi jak Zjednoczone Królestwo, Nowa Zelandia i Kanada, a zatem jest spójna z polityką Unii w tej dziedzinie. Zawiera jednak pewne postanowienia szczegółowe dotyczące jej włączenia do szerszego pakietu środków, którego ta Umowa jest integralną częścią, w szczególności w celu uwzględnienia związku między uczestnictwem Szwajcarii w Programie UE dla zdrowia a nową umową między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie zdrowia.

- **Spójność z innymi politykami Unii**

Umowa ta jest częścią szerokiego pakietu umów między UE a Szwajcarią, jest w pełni zgodna z postanowieniami traktatów i zachowuje integralność i autonomię porządku prawnego Unii. Promuje wartości, cele i interesy Unii, jak również zapewnia spójność, skuteczność i ciągłość jej polityki oraz działań.

Uczestnictwo Szwajcarii w programach Unii będzie w pełni zgodne z aktami podstawowymi ustanawiającymi te programy oraz z obowiązującymi przepisami Unii dotyczącymi zarządzania finansami, takimi jak rozporządzenie finansowe[6].

2. PODSTAWA PRAWNA

Umowa ustanawia zasady mające zastosowanie do uczestnictwa Szwajcarii we wszelkich programach lub działaniach Unii, lub ich częściach, które są otwarte na uczestnictwo Szwajcarii, i obejmuje szeroki zakres dziedzin przewidzianych w TFUE, w szczególności dziedziny badań naukowych i innowacji, edukacji, szkolenia, młodzieży, sportu i kultury, a także inne obszary będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, takie jak transformacja cyfrowa i działania w dziedzinie zdrowia. Negocjacje w sprawie Umowy rozpoczęto i zakończono w tym samym czasie co negocjacje w sprawie szerokiego pakietu środków. Umowa jest nierozerwalnie związana z innymi elementami tego szerokiego pakietu. W tym względzie w Umowie przewidziano, że wejdzie ona w życie z zastrzeżeniem spełnienia wewnętrznych procedur niezbędnych do wejścia w życie trzynastu innych instrumentów w ramach pakietu. Umowa zawiera klauzulę wygaśnięcia, zgodnie z którą Umowa przestanie być tymczasowo stosowana, jeżeli Szwajcaria nie zakończy swoich procedur niezbędnych do wejścia w życie całego pakietu do końca 2028 r. Zawiera również postanowienia gwarantujące, że uczestnictwo Szwajcarii w Programie działań Unii w dziedzinie zdrowia jest ściśle powiązane z umową między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie zdrowia. Ponadto na podstawie umowy o programach Unii można zastosować środki wyrównawcze w przypadku nieprzestrzegania zobowiązań wynikających z umowy w sprawie wkładu Szwajcarii w spójność. Biorąc pod uwagę nieodłączne powiązania z innymi kluczowymi umowami w ramach szerszego pakietu, Umowa powinna zostać zawarta jednocześnie z innymi umowami wchodzącymi w skład pakietu i stanowić jego integralną część.

Ponieważ Umowa przewiduje stowarzyszenie z kilkoma programami Unii i stanowi część szerokiego pakietu powiązanych umów, jej główny cel znajduje odzwierciedlenie w podstawie prawnej przewidującej ustanowienie stowarzyszenia umożliwiającego Unii podejmowanie zobowiązań we wszystkich dziedzinach objętych Traktatami. W związku z tym właściwą materialną podstawą prawną proponowanej decyzji Rady w sprawie podpisania i tymczasowego stosowania Umowy w odniesieniu do kwestii wchodzących w zakres Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej jest art. 217 TFUE. Należy odróżnić tę sytuację od niedawnych umów z Nową Zelandią, Kanadą i Republiką Korei w sprawie uczestnictwa tych państw w programach Unii i ich stowarzyszenia z programem „Horyzont Europa”, które to umowy opierały się na art. 212 TFUE ze względu na ich bardziej ograniczony zakres.

Proceduralną podstawę prawną stanowi art. 218 ust. 5 TFUE w związku z art. 218 ust. 8 akapit drugi TFUE, który przewiduje głosowanie jednomyślne w Radzie.

---

[6] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2024/2509 z dnia 23 września 2024 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii (wersja przekształcona) (Dz.U. L, 2024/2509, 26.9.2024, s. 1).

Podstawą prawną decyzji Rady, której dotyczy wniosek, jest zatem art. 217 TFUE w związku z art. 218 ust. 5 TFUE i art. 218 ust. 8 akapit drugi TFUE.

Umowa obejmuje również uczestnictwo Szwajcarii w działaniach prowadzonych na mocy Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej („Traktat Euratom") dotyczących fuzji jądrowej, rozszczepienia jądrowego i szkoleń. Podpisanie i tymczasowe stosowanie Umowy w odniesieniu do kwestii wchodzących w zakres Traktatu Euratom podlega zaleceniu dotyczącemu decyzji Rady zatwierdzającej zawarcie przez Komisję Europejską Umowy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Szwajcarią, z drugiej strony, w sprawie uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w programach Unii, przedłożonej wraz z niniejszym wnioskiem w ramach odrębnej procedury.

3. WYNIKI OCEN *EX POST,* KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

- **Oceny *ex post*/oceny adekwatności obowiązującego prawodawstwa**

Nie dotyczy

- **Konsultacje z zainteresowanymi stronami**

Nie dotyczy

- **Gromadzenie i wykorzystanie wiedzy eksperckiej**

Nie dotyczy

- **Ocena skutków**

Nie dotyczy

- **Sprawność regulacyjna i uproszczenie**

Nie dotyczy

- **Prawa podstawowe**

Nie dotyczy

4. WPŁYW NA BUDŻET

Umowa będzie miała wpływ na budżet UE, ponieważ przewiduje stowarzyszenie Szwajcarii z programem „Horyzont Europa", programem badawczo-szkoleniowym Euratom, działaniami Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej, programem „Cyfrowa Europa", programem Erasmus+ i Programem UE dla zdrowia. Umowa ustanawia sprawiedliwe i wyważone warunki dotyczące wkładu finansowego Szwajcarii w programy Unii, w których kraj ten będzie uczestniczyć, oraz przewiduje pokrycie kosztów administracyjnych zarządzania tymi programami. Umowa zawiera klauzulę o wzajemności mającą zapewnić, by podmioty prawne mające siedzibę w Unii miały, w miarę możliwości, dostęp do równoważnych szwajcarskich programów dotyczących badań naukowych i innowacji, na warunkach określonych w przepisach krajowych Szwajcarii.

W ocenie skutków finansowych regulacji przedstawianej wraz z niniejszym wnioskiem określono orientacyjny wpływ na budżet.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

• Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania

Nie dotyczy

• Dokumenty wyjaśniające (w przypadku dyrektyw)

Nie dotyczy

• Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku

Umowa w sprawie uczestnictwa w programach Unii określa ramy prawne uczestnictwa Szwajcarii w programach Unii i zapewnia właściwą równowagę pod względem wkładów i korzyści. Gwarantuje ona również, że Szwajcaria nie otrzyma żadnych uprawnień decyzyjnych w odniesieniu do programów, w których uczestniczy.

Umowa określa warunki obliczania wkładów finansowych na rzecz poszczególnych programów i ich kosztów administracyjnych oraz gwarantuje prawa Unii do zapewnienia należytego zarządzania finansami i ochrony interesów finansowych Unii.

Umowa określa również inne warunki uczestnictwa w programach Unii, takie jak postanowienia dotyczące mobilności osób uczestniczących w realizacji tych programów Unii. Umowa zawiera warunki zawieszenia uczestnictwa Szwajcarii w programach Unii oraz warunki rozwiązania. Zawiera ona również postanowienia gwarantujące, że sprawy te nie będą miały wpływu na zobowiązania prawne zaciągnięte wobec podmiotów szwajcarskich.

Umowa przewiduje tymczasowe stosowanie z mocą wsteczną od 1 stycznia 2025 r., jeżeli zostanie podpisana przed 15 listopada 2025 r., tak aby możliwe było rozpoczęcie współpracy w dziedzinach objętych Umową w dniu określonym dla każdego programu. Jeżeli chodzi o uczestnictwo Szwajcarii w Programie UE dla zdrowia, data ta jest powiązana z datą wejścia w życie umowy w sprawie zdrowia.

Protokół I przewiduje uczestnictwo Szwajcarii w programach „Horyzont Europa” i „Cyfrowa Europa” od 1 stycznia 2025 r. oraz Erasmus+ od 1 stycznia 2027 r. Protokół I obejmuje również program badawczo-szkoleniowy Euratom oraz działania Europejskiego Wspólnego Przedsięwzięcia na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej (F4E). Program badawczo-szkoleniowy Euratom jest kwestią wchodzącą w zakres Traktatu Euratom. Jest on zatem objęty zaleceniem dotyczącym decyzji Rady zatwierdzającej zawarcie przez Komisję Europejską umowy w kwestiach wchodzących w zakres Traktatu Euratom, które przedkłada się wraz z niniejszym wnioskiem, w ramach odrębnej procedury.

„Horyzont Europa” (2021–2027)[7] jest sztandarowym programem Unii w zakresie badań naukowych i innowacji. Protokół I przewiduje stowarzyszenie Szwajcarii z całym programem „Horyzont Europa”. Filar I programu ma przede wszystkim na celu wzmocnienie własnej bazy naukowej i technologicznej UE, rozwijanie europejskich zdolności w zakresie badań naukowych i innowacji oraz przyciąganie wiedzy i talentów do Europy. Filar II ma na celu sprostanie globalnym wyzwaniom i wzmocnienie konkurencyjności europejskiego przemysłu, często poprzez projekty o charakterze wielodyscyplinarnym lub interdyscyplinarnym. Filar III

[7] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/695 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie (Dz.U. L 170 z 12.5.2021, s. 1).

koncentruje się na konkurencyjności i zdolnościach innowacyjnych UE. Stowarzyszenie Szwajcarii z programem obejmuje również te części programu, które koncentrują się na poszerzaniu uczestnictwa i wzmacnianiu europejskiej przestrzeni badawczej.

Oczekuje się, że Szwajcaria będzie stowarzyszona z programem Erasmus+ – unijnym programem na rzecz kształcenia i szkolenia, młodzieży i sportu – od 1 stycznia 2027 r. Celem programu jest wspieranie, poprzez uczenie się przez całe życie, rozwoju edukacyjnego, zawodowego i osobistego osób w dziedzinie kształcenia, szkolenia, młodzieży i sportu w Europie i poza nią. Obejmuje on działania koncentrujące się na mobilności, współpracy między organizacjami i rozwoju polityki. Specyfika tego programu w porównaniu z innymi programami Unii polega na tym, że największa część jego budżetu jest zarządzana w ramach zarządzania pośredniego.

Protokół I określa szczegółowe warunki stowarzyszenia z programem Erasmus+. Zgodnie z podstawą prawną tego programu[8] warunki te obejmują wyznaczenie władzy krajowej, ustanowienie agencji narodowej oraz wyznaczenie niezależnej instytucji audytowej. Uczestnictwo Szwajcarii w tym programie jest uzależnione od pozytywnej oceny *ex ante* jej agencji narodowej oraz od wpłacenia wkładu finansowego. Na zasadzie odstępstwa od warunków finansowych określonych w tej Umowie i ograniczonych do wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 wkład operacyjny Szwajcarii wyniesie 70 % określonego w umowie klucza do ustalenia wkładu.

Jeżeli chodzi o program „Cyfrowa Europa”[9], Szwajcaria będzie stowarzyszona z niemal wszystkimi elementami programu, z wyjątkiem celu szczegółowego nr 3 dotyczącego cyberbezpieczeństwa i celu szczegółowego nr 6 dotyczącego półprzewodników, do których nie może być włączone żadne państwo trzecie (z wyjątkiem państw EOG–EFTA). W związku z tym Szwajcaria zostanie włączona do realizacji celów szczegółowych nr 1 (Obliczenia wielkiej skali), nr 2 (Sztuczna inteligencja), nr 4 (Zaawansowane umiejętności cyfrowe) i nr 5 (Wdrażanie i optymalne wykorzystanie zdolności cyfrowych i interoperacyjność). Podmioty szwajcarskie będą mogły uczestniczyć w zaproszeniach do składania wniosków, do których się kwalifikują.

Niektóre działania w ramach programu „Cyfrowa Europa”, w szczególności działania objęte celem szczegółowym nr 1 (Obliczenia wielkiej skali) i celem szczegółowym nr 2 (Sztuczna inteligencja), mają bezpośredni wpływ na podstawowe interesy Unii i jej państw członkowskich w zakresie bezpieczeństwa. W związku z tym możliwość prowadzenia tych działań została ograniczona na podstawie art. 12 ust. 6 rozporządzenia w sprawie programu „Cyfrowa Europa”, a w programie prac na lata 2025–2027 określono szczegółowe warunki uczestnictwa.

W tym celu 13 stycznia 2025 r. do właściwych organów szwajcarskich przesłano kwestionariusz, który będą one musiały wypełnić. Komisja oceni odpowiedzi Szwajcarii i ustali, czy podmioty mające siedzibę w Szwajcarii mogą się kwalifikować do przedmiotowych działań. Kwestionariusz ten jest w dużej mierze identyczny z kwestionariuszem przedłożonym Szwajcarii w grudniu 2024 r. na potrzeby oceny na podstawie art. 22 ust. 5 rozporządzenia (UE) 2021/695, przy czym główną różnicą jest

[8] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/817 z dnia 20 maja 2021 r. ustanawiające „Erasmus+”: unijny program na rzecz kształcenia i szkolenia, młodzieży i sportu oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1288/2013 (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz.U. L 189 z 28.5.2021, s. 1).

[9] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/694 z dnia 29 kwietnia 2021 r. ustanawiające program „Cyfrowa Europa” oraz uchylające decyzję (UE) 2015/2240 (Tekst mający znaczenie dla EOG) (Dz.U. L 166 z 11.5.2021, s. 1).

koncentracja kryterium wzajemności na programie „Cyfrowa Europa” oraz dodatkowe kwestie sektorowe w części dotyczącej bezpośrednich inwestycji zagranicznych.

Protokół II dotyczy uczestnictwa Szwajcarii w Europejskim Wspólnym Przedsięwzięciu na rzecz Realizacji Projektu ITER i Rozwoju Energii Termojądrowej. Jako że ta kwestia wchodzi w zakres Traktatu Euratom, jest ona objęta zaleceniem dotyczącym decyzji Rady zatwierdzającej zawarcie przez Komisję Europejską umowy w kwestiach wchodzących w zakres Traktatu Euratom, które przedkłada się wraz z niniejszym wnioskiem, w ramach odrębnej procedury.

Protokół III, w sprawie uczestnictwa Szwajcarii w Programie UE dla zdrowia, stanowi, że Szwajcaria może uczestniczyć jako państwo stowarzyszone w określonych częściach Programu UE dla zdrowia ustanowionego rozporządzeniem (UE) 2021/522 i wnosić do nich wkład. Poszczególne części odnoszą się do gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej objętej umową między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie zdrowia. Zgodnie z protokołem III Szwajcaria będzie uczestniczyć w Programie UE dla zdrowia od 1 stycznia roku następującego po wejściu w życie umowy między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie zdrowia przez pozostały okres trwania Programu UE dla zdrowia lub do końca wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027, w zależności od tego, który z tych okresów będzie krótszy.

Tekst Umowy składa się do Rady wraz z wnioskiem dotyczącym decyzji w sprawie podpisania i tymczasowego stosowania.

Zgodnie z Traktatami to do Komisji należy zapewnienie podpisania Umowy, z zastrzeżeniem jej zawarcia w późniejszym terminie.

2025/0086 (NLE)

Wniosek

DECYZJA RADY

w sprawie podpisania, w imieniu Unii, i tymczasowego stosowania Umowy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w programach Unii

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 217 w związku z art. 218 ust. 5 oraz art. 218 ust. 8 akapit drugi,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

(1) W dniu 12 marca 2024 r. Rada upoważniła Komisję do podjęcia negocjacji z Konfederacją Szwajcarską w sprawie szerokiego pakietu środków związanych ze stosunkami dwustronnymi z Konfederacją Szwajcarską, obejmującego postanowienia instytucjonalne i postanowienia dotyczące pomocy państwa w umowach między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w dziedzinach związanych z rynkiem wewnętrznym, umowy w sprawie uczestnictwa Szwajcarii w programach Unii oraz umowy, która stanowi podstawę stałego wkładu finansowego Szwajcarii w zmniejszanie różnic gospodarczych i społecznych między regionami oraz, w razie potrzeby, szczególne dostosowania tych umów[1]. Rada upoważniła również Komisję do podjęcia negocjacji z Konfederacją Szwajcarską w sprawie nowych umów dotyczących energii elektrycznej, zdrowia i bezpieczeństwa żywności, uczestnictwa Szwajcarii w działaniach Agencji Unii Europejskiej ds. Programu Kosmicznego i Agencji Kolejowej oraz w sprawie zmiany Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie transportu lotniczego w celu umożliwienia kabotażu.

(2) Komisja wynegocjowała, w imieniu Unii, szeroki pakiet umów obejmujących Umowę między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w programach Unii (zwaną dalej „Umową”), a także protokoły w sprawie postanowień instytucjonalnych, pomocy państwa oraz postanowień zmieniających umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską w dziedzinach związanych z rynkiem wewnętrznym, w których uczestniczy Szwajcaria, umowę między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii przeznaczonego na zmniejszanie różnic gospodarczych i społecznych w Unii Europejskiej, umowę między Unią Europejską

[1] Decyzja Rady (UE, Euratom) 2024/995 z dnia 12 marca 2024 r. upoważniająca do podjęcia negocjacji z Konfederacją Szwajcarską w sprawie przepisów instytucjonalnych na potrzeby umów między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską dotyczących rynku wewnętrznego, w sprawie umowy w sprawie uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w programach Unii oraz w sprawie umowy, która stanowi podstawę stałego wkładu finansowego Konfederacji Szwajcarskiej w spójność Unii (Dz.U. L, 2024/995, 26.3.2024).

a Konfederacją Szwajcarską w sprawie zdrowia, umowę między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie energii elektrycznej, protokół do Umowy między Wspólnotą Europejską a Konfederacją Szwajcarską dotyczącej handlu produktami rolnymi ustanawiający wspólny obszar bezpieczeństwa żywności oraz umowę między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie warunków uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w Agencji Unii Europejskiej ds. Programu Kosmicznego.

(3) Umowa w sprawie uczestnictwa w programach Unii ustanawia zasady mające zastosowanie do uczestnictwa Szwajcarii we wszelkich programach, działaniach lub usługach Unii, lub ich częściach, które są otwarte na uczestnictwo Szwajcarii, i obejmuje szeroki zakres dziedzin, w szczególności dziedziny badań naukowych i innowacji, fuzji jądrowej i rozszczepienia jądrowego oraz edukacji, szkolenia, młodzieży, sportu i kultury, a także inne obszary będące przedmiotem wspólnego zainteresowania, takie jak transformacja cyfrowa i działania w dziedzinie zdrowia. Umowa jest ponadto nierozerwalnie związana z innymi elementami tego szerokiego pakietu. W związku z tym Umowa przewiduje uczestnictwo Szwajcarii w Programie działań Unii w dziedzinie zdrowia, który jest ściśle związany z umową w sprawie zdrowia; na podstawie Umowy w programach Unii będzie można zastosować środki wyrównawcze w przypadku nieprzestrzegania zobowiązań wynikających z umowy w sprawie regularnego wkładu finansowego Szwajcarii przeznaczonego na zmniejszanie różnic gospodarczych i społecznych w Unii Europejskiej.

(4) Negocjacje w sprawie Umowy rozpoczęto i zakończono w tym samym czasie co negocjacje w sprawie szerokiego pakietu środków. Art. 17 Umowy stanowi, że jej wejście w życie jest powiązane z wejściem w życie szeregu instrumentów stanowiących część tego samego pakietu. Umowa przewiduje również tymczasowe stosowanie, które jednak ustaje najpóźniej w dniu 31 grudnia 2028 r., jeżeli Szwajcaria nie zakończy wewnętrznych procedur niezbędnych do wejścia w życie instrumentów, o których mowa w art. 17 Umowy. Umowa ma zostać zawarta w tym samym czasie co pozostałe elementy szerokiego pakietu i ma stanowić jego integralną część. Decyzja w sprawie podpisania Umowy powinna zatem opierać się na podstawie prawnej przewidującej ustanowienie stowarzyszenia, która umożliwi Unii podejmowanie zobowiązań we wszystkich obszarach objętych Traktatami.

(5) Umowa powinna zostać podpisana w imieniu Unii w odniesieniu do kwestii wchodzących w zakres Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, z zastrzeżeniem jej zawarcia w późniejszym terminie.

(6) Aby zwiększyć zakres współpracy, w Umowie przewidziano, że jej strony stosują ją tymczasowo, zgodnie ze swoimi odpowiednimi procedurami wewnętrznymi i prawodawstwem, od dnia 1 stycznia 2025 r., chyba że data jej podpisania przypada po dniu 15 listopada 2025 r., w którym to przypadku strony stosują Umowę tymczasowo od dnia 1 stycznia 2026 r.

(7) Unia powinna zatem tymczasowo stosować Umowę w odniesieniu do kwestii objętych Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

(8) Zgodnie z art. 18 Umowy tymczasowe stosowanie ustaje najpóźniej w dniu 31 grudnia 2028 r., jeżeli Szwajcaria nie zakończy do tego czasu wewnętrznych procedur niezbędnych do wejścia w życie instrumentów, o których mowa w art. 17 Umowy.

(9) Podpisanie i tymczasowe stosowanie Umowy w odniesieniu do kwestii wchodzących w zakres Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej podlega odrębnej procedurze przewidzianej w tym traktacie,

PRZYJMUJE NINIEJSZĄ DECYZJĘ:

Artykuł 1

Niniejszym upoważnia się do podpisania, w imieniu Unii, w odniesieniu do kwestii innych niż te objęte Traktatem ustanawiającym Europejską Wspólnotę Energii Atomowej („Traktat Euratom"), Umowy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w programach Unii („Umowa"), z zastrzeżeniem jej zawarcia[2].

Artykuł 2

Z zastrzeżeniem wzajemności, w odniesieniu do kwestii innych niż te objęte Traktatem Euratom, Umowę stosuje się tymczasowo zgodnie z art. 18 Umowy[3].

Artykuł 3

Niniejsza decyzja wchodzi w życie z dniem jej przyjęcia.

Sporządzono w Brukseli dnia r.

W imieniu Rady
Przewodniczący

[2] Tekst Umowy publikuje się w Dz.U. L, [...]

[3] Data, od której Umowa będzie tymczasowo stosowana, zostanie opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

OCENA SKUTKÓW FINANSOWYCH I CYFROWYCH REGULACJI

„DOCHODY" – W PRZYPADKU WNIOSKÓW MAJĄCYCH WPŁYW NA BUDŻET PO STRONIE DOCHODÓW

1. TYTUŁ WNIOSKU:

wniosek dotyczący decyzji Rady w sprawie podpisania, w imieniu Unii, i tymczasowego stosowania Umowy między Unią Europejską i Europejską Wspólnotą Energii Atomowej, z jednej strony, a Konfederacją Szwajcarską, z drugiej strony, w sprawie uczestnictwa Konfederacji Szwajcarskiej w programach Unii („Horyzont Europa", Erasmus+, Program UE dla zdrowia[1], „Cyfrowa Europa").

2. LINIE BUDŻETOWE

Program „Horyzont Europa"

Linia budżetowa po stronie dochodów (rozdział/artykuł/pozycja): 6 0 1 0 — Program „Horyzont Europa" — Dochody przeznaczone na określony cel

Kwota zapisana w budżecie na dany rok:

Dochody zostaną przypisane do następującej linii budżetowej po stronie wydatków (rozdział/artykuł/pozycja):

Cały artykuł 01 01 01 (01 01 01 01, 01 01 01 02, 01 01 01 03, 01 01 01 11, 01 01 01 12, 01 01 01 13, 01 01 01 71, 01 01 01 72, 01 01 01 73, 01 01 01 74, 01 01 01 76)

Cały artykuł 01 02 01 (01 02 01 01, 01 02 01 02, 01 02 01 03)

Cały artykuł 01 02 02 (01 02 02 10, 01 02 02 11, 01 02 02 12, 01 02 02 20, 01 02 02 30, 01 02 02 31, 01 02 02 40, 01 02 02 41, 01 02 02 42, 01 02 02 43, 01 02 02 50, 01 02 02 51, 01 02 02 52, 01 02 02 53, 01 02 02 54, 01 02 02 60, 01 02 02 61, 01 02 02 70)

Cały artykuł 01 02 03 (01 02 03 01, 01 02 03 02, 01 02 03 03)

Cały artykuł 01 02 04 (01 02 04 01, 01 02 04 02)

Artykuł 01 02 05

Linia budżetowa 20 XX Wydatki administracyjne Komisji Europejskiej.

Erasmus+

Linia budżetowa po stronie dochodów (rozdział/artykuł/pozycja): 6 0 1 0 – Erasmus+ — Dochody przeznaczone na określony cel

Kwota zapisana w budżecie na dany rok:

[1] Protokół III, w sprawie uczestnictwa Szwajcarii w Programie UE dla zdrowia, stanowi, że Szwajcaria może uczestniczyć jako państwo stowarzyszone w określonych częściach Programu UE dla zdrowia ustanowionego rozporządzeniem (UE) 2021/522 i wnosić do nich wkład. Poszczególne części odnoszą się do gotowości na wypadek sytuacji kryzysowej objętej umową między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie zdrowia.

Dochody zostaną przypisane do następującej linii budżetowej po stronie wydatków (rozdział/artykuł/pozycja):

Cały artykuł

Erasmus+ (dział 2: 07.030101, 07.030102, 07.0302, 07.0303, 07.010201.xx, 07.010275)

Erasmus+ (dział 6: 15.020102, 14.020150, 14.010175, 15.010175).

Linia budżetowa 20 XX Wydatki administracyjne Komisji Europejskiej

Program UE dla zdrowia

Tytuł 6: Dochody, wkłady i zwroty związane z politykami Unii, rozdział 6 1: Spójność, odporność i wartości, art. 6 1 1: Odbudowa i odporność oraz pozycja:

6113 Program UE dla zdrowia — Dochody przeznaczone na określony cel

Dochody zostaną przypisane do następujących linii budżetowych po stronie wydatków:

Linia budżetowa	**Tytuł**
06 01 05 73 – Dział 2b	Europejska Agencja Wykonawcza ds. Zdrowia i Cyfryzacji — Wkład z Programu UE dla zdrowia
06 01 05 01 – Dział 2b	Wydatki na wsparcie dotyczące Programu UE dla zdrowia
06 06 01 – Dział 2b	Program UE dla zdrowia
20 02 01 01 – Dział 7	Personel kontraktowy
20 04 01 – Dział 7	Systemy informacyjne

„Cyfrowa Europa”

Linia budżetowa po stronie dochodów (rozdział/artykuł/pozycja): 6 0 2 2 — Program „Cyfrowa Europa” — Dochody przeznaczone na określony cel

Kwota zapisana w budżecie na dany rok: 19 296 000

Dochody zostaną przypisane do następującej linii budżetowej po stronie wydatków (rozdział/artykuł/pozycja):

02 01 30 01	Wydatki na wsparcie dotyczące programu „Cyfrowa Europa”
02 01 30 73	Europejska Agencja Wykonawcza ds. Zdrowia i Cyfryzacji — Wkład z programu „Cyfrowa Europa”
02 04 02 10	Program „Cyfrowa Europa” – Obliczenia wielkiej skali

02 04 03 00	Program „Cyfrowa Europa” – Sztuczna inteligencja
02 04 04 00	Program „Cyfrowa Europa” – Umiejętności
02 04 05 01	Program „Cyfrowa Europa” – Wprowadzanie
02 04 05 02	Program „Cyfrowa Europa” – Wprowadzanie / interoperacyjność
Linia budżetowa 20.XX	Wydatki administracyjne Komisji Europejskiej

3. WPŁYW FINANSOWY[2]

☐ Wniosek nie ma wpływu finansowego

☐ Wniosek nie ma wpływu finansowego na wydatki, lecz ma wpływ finansowy na dochody

☑ Wniosek ma wpływ finansowy na dochody przeznaczone na określony cel

[2] Wszystkie dane liczbowe za lata 2026 i 2027, które podano w niniejszej sekcji, mają charakter orientacyjny i odpowiadają najnowszym dostępnym szacunkom.

Wpływ ten jest następujący:

Program „Horyzont Europa”

(w mln EUR do trzech miejsc po przecinku)

Linia budżetowa po stronie dochodów	Wpływ na dochody	Okres XX miesięcy rozpoczynający się dnia dd.mm.rrrr *(w stosownych przypadkach)*	Rok N (2025)
6 0 1 0	1 934,043	36 miesięcy począwszy od 1.01.2025 r.	636,724

Sytuacja po rozpoczęciu działania			
Linia budżetowa po stronie dochodów	2025	2026	2027
6 0 1 0	636,724	640,836	656,483

Linia budżetowa po stronie wydatków	2025	2026	2027
Artykuły 01 01 01; 01 02 01; 01 02 02; 01 02 03; 01 02 04; 01 02 05	621,194	622,171	631,234
20 XX	15,530	18,665	25,249

Erasmus+

(w mln EUR do trzech miejsc po przecinku)

Linia budżetowa po stronie dochodów	Wpływ na dochody	Okres XX miesięcy rozpoczynający się dnia dd.mm.rrrr *(w stosownych przypadkach)*	Rok N (2027)
6 0 1 0	181,1	12 miesięcy począwszy od 1.01.2027 r.	181,1

Linia budżetowa po stronie dochodów	2027
6 0 1 0	181,1

Linia budżetowa po stronie wydatków	2027
Artykuły: 07.030101, 07.030102, 07.0302, 07.0303, 07.010201, 07.010275	174,1
20 XX	7,0

Program UE dla zdrowia

(w mln EUR do jednego miejsca po przecinku)

Linia budżetowa po stronie dochodów	Wpływ na dochody[3]	Okres 24 miesięcy rozpoczynający się dnia 1.01.2026 r.	Rok N
Art. 6113	47,738[4]	1.01.2026 r.[5]	31.12.2027 r.

Linia budżetowa po stronie dochodów	2026[6]	2027
Art. 6113	23,869	23,869

(w mln EUR do jednego miejsca po przecinku)

Linia budżetowa po stronie wydatków	Tytuł	Środki przydzielone na 2026 r.
06 01 05 73	Europejska Agencja Wykonawcza ds. Zdrowia i Cyfryzacji — Wkład z Programu UE dla zdrowia	0,684

[3] Podana kwota jest szacunkowa i została wyliczona przy użyciu wzoru lub metody, które zostały określone w sekcji 4.

[4] Całkowita kwota różni się nieznacznie od całkowitej kwoty w poniższej tabeli ze względu na zaokrąglenie rocznych kwot w górę do jednego miejsca po przecinku.

[5] Szwajcaria uczestniczy w Programie UE dla zdrowia od dnia 1 stycznia roku następującego po wejściu w życie umowy między Unią Europejską a Konfederacją Szwajcarską w sprawie zdrowia przez pozostały okres trwania Programu UE dla zdrowia lub do końca wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027, w zależności od tego, który z tych okresów jest krótszy.

[6] Kwota ta opiera się na puli środków na gotowość na wypadek sytuacji kryzysowej, którą to pulę przewidziano w programie prac Programu UE dla zdrowia na 2024 r.

06 01 05 01	Wydatki na wsparcie dotyczące Programu UE dla zdrowia	0,292
06 06 01	Program UE dla zdrowia	22,425
20 02 01 01	Personel kontraktowy	0,234
20 04 01	Systemy informacyjne	0,234

„Cyfrowa Europa”

(w mln EUR do trzech miejsc po przecinku)

Linia budżetowa po stronie dochodów	Wpływ na dochody	Okres XX miesięcy rozpoczynający się dnia dd.mm.rrrr *(w stosownych przypadkach)*	Rok N (2025)
6 0 2 2	59,875	36 miesięcy począwszy od 1.01.2025 r.	19,296

Sytuacja po rozpoczęciu działania			
Linia budżetowa po stronie dochodów	2025	2026	2027
6 0 2 2	19,296	18,793	21,786

Linia budżetowa po stronie wydatków	2025	2026	2027
Artykuły 02 01 30 02 04 02 02 04 03 02 04 04 02 04 05	18,826	18,245	20,948
20 XX	0,470	0,548	0,838

4. ŚRODKI ZWALCZANIA NADUŻYĆ FINANSOWYCH

Art. 325 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE) nakłada na Komisję obowiązek zwalczania nadużyć finansowych i wszelkich innych nielegalnych działań naruszających interesy finansowe Unii. Zapobieganie nadużyciom finansowym i ich

wykrywanie jest zatem powszechnym obowiązkiem wszystkich służb Komisji w kontekście ich codziennych czynności związanych z wykorzystaniem zasobów.

Jakiekolwiek nadużycia finansowe lub nieprawidłowości dotyczące funduszy UE mają szczególnie negatywny wpływ na reputację Komisji i realizację polityki UE. Obecna strategia Komisji w zakresie zwalczania nadużyć finansowych (COM(2019)196) została przyjęta 29 kwietnia 2019 r. i zastąpiła strategię z 2011 r. Jest to dokument polityczny określający priorytety Komisji w zakresie zwalczania nadużyć finansowych w kontekście wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027. Główne cele strategii z 2019 r. to: 1) „dalsze podnoszenie poziomu wiedzy na temat schematów nadużyć finansowych, profili sprawców nadużyć i słabości systemowych związanych z nadużyciami mającymi wpływ na budżet UE" (gromadzenie i analiza danych) oraz 2) „optymalizacja koordynacji, współpracy i procedur służących zwalczaniu nadużyć finansowych, w szczególności między służbami Komisji i agencjami wykonawczymi" (koordynacja, współpraca i procesy). Do strategii dołączono plan działania, który został zmieniony w lipcu 2023 r. i który, jak jego poprzednia wersja, ma na celu wzmocnienie wszystkich elementów cyklu zwalczania nadużyć finansowych, a mianowicie: zapobiegania, wykrywania oraz prowadzenia dochodzeń i działań naprawczych.

Zasady przewodnie i docelowe normy strategii z 2019 r. są następujące:

- Zero tolerancji dla nadużyć finansowych
- Zwalczanie nadużyć jako integralna część kontroli wewnętrznej
- Opłacalność kontroli
- Uczciwość zawodowa i kompetencja pracowników UE
- Przejrzystość wykorzystywania funduszy UE
- Zapobieganie nadużyciom, w szczególności odporność programów wydatków na nadużycia finansowe
- Zapewnienie zdolności do skutecznego prowadzenia dochodzeń i terminowej wymiany informacji
- Niezwłoczna korekta (w tym odzyskiwanie zdefraudowanych środków finansowych oraz sankcje sądowe lub administracyjne)
- Dobra współpraca podmiotów wewnętrznych i zewnętrznych, w szczególności między UE a właściwymi organami krajowymi oraz między departamentami wszystkich zaangażowanych instytucji i organów UE
- Skuteczna komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna na temat zwalczania nadużyć finansowych.

Art. 11–14 Umowy zawierają szczegółowe postanowienia dotyczące należytego zarządzania finansami, które obejmuje także środki zwalczania nadużyć finansowych. Środki te mają być stosowane horyzontalnie w celu zapewnienia ochrony interesów finansowych UE we wszystkich programach lub działaniach Unii objętych przyszłymi protokołami o stowarzyszeniu Konfederacji Szwajcarskiej z szeregiem programów lub działań Unii, które to protokoły mogą zostać przyjęte przez Wspólny Komitet na podstawie Umowy, Mają one również zastosowanie do protokołów, ponieważ protokoły i załączniki stanowią ich integralną część.

W szczególności art. 11 i 12 Umowy przewidują niezbędne szczegóły i procedury oraz umożliwiają bezproblemowe wykonywanie zadań przez organy w celu ochrony interesów finansowych UE – przez Komisję Europejską lub inne podmioty upoważnione przez Komisję Europejską, w tym Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF), Europejski Trybunał Obrachunkowy i Prokuraturę Europejską (EPPO). W trakcie realizacji programów lub działań objętych protokołami do Umowy poniższa zasada pozostaje bez zmian: interesy finansowe UE należy chronić za pomocą proporcjonalnych środków, w tym środków zapobiegania nieprawidłowościom – łącznie z nadużyciami finansowymi – ich wykrywania, korygowania i prowadzenia w ich sprawie dochodzeń, a także odzyskiwania środków utraconych, nienależnie wypłaconych lub nieodpowiednio wykorzystanych oraz, w stosownych przypadkach, nakładania kar administracyjnych.

Zgodnie z rozporządzeniem finansowym każda osoba lub podmiot, które otrzymują środki finansowe Unii, w pełni współpracują w celu ochrony interesów finansowych Unii, przyznają konieczne prawa i dostęp Komisji, OLAF-owi i Trybunałowi Obrachunkowemu oraz zapewniają, aby wszelkie osoby trzecie uczestniczące w wykonywaniu środków finansowych Unii przyznały tym organom równoważne prawa. Jak wyraźnie przewidziano w art. 11 ust. 4 Umowy, przeglądy i audyty mogą być przeprowadzane również po zawieszeniu stosowania protokołu bądź zaprzestaniu stosowania lub rozwiązaniu Umowy.

Umowa zapewnia OLAF-owi możliwość prowadzenia dochodzeń administracyjnych, w tym kontroli na miejscu i inspekcji na terytorium Konfederacji Szwajcarskiej w odniesieniu do podmiotu ze Szwajcarii będącego stroną odpowiedniej umowy o finansowanie lub podmiotu ze Szwajcarii będącego stroną trzecią wykonującego umowę o finansowanie na podstawie osobnej umowy, zgodnie z odpowiednią umową o finansowanie i inną mającą zastosowanie umową oraz w zakresie, który został w nich określony. Wykonując swoje obowiązki na terytorium Konfederacji Szwajcarskiej, Komisja Europejska i OLAF działają w sposób zgodny z prawem Szwajcarii.

Przeglądy i audyty mogą być przeprowadzane przez urzędników Unii, w szczególności urzędników Komisji Europejskiej i Europejskiego Trybunału Obrachunkowego, lub przez inne osoby upoważnione przez Komisję Europejską. Wykonując swoje obowiązki na terytorium Konfederacji Szwajcarskiej, Komisja Europejska lub inne osoby upoważnione przez Komisję Europejską działają w sposób zgodny z prawem Szwajcarii.

Organy Szwajcarii współpracują, zgodnie z obowiązującymi instrumentami współpracy międzynarodowej, z organami Unii lub państw członkowskich właściwymi do prowadzenia postępowań przygotowawczych i wnoszenia oskarżenia w sprawie przestępstw naruszających interesy finansowe Unii, w tym stawiania przed sądem domniemanych sprawców i współsprawców wspomnianych przestępstw. Wnioski składane na podstawie mających zastosowanie instrumentów współpracy międzynarodowej mogą zawierać, w stosownych przypadkach, wnioski złożone w związku z prowadzeniem postępowań przygotowawczych lub wnoszeniem i popieraniem oskarżeń przez Prokuraturę Europejską. Pozwala to na współpracę w ramach Prokuratury Europejskiej, którą przewidziano w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1371 z dnia 5 lipca 2017 r. w sprawie zwalczania za pośrednictwem prawa karnego nadużyć na szkodę interesów finansowych Unii.

Ponadto Umowa przewiduje skuteczny mechanizm zapewniający egzekwowanie decyzji Komisji na terytorium Konfederacji Szwajcarskiej.

5. POZOSTAŁE UWAGI

Metodę obliczania wkładu finansowego Konfederacji Szwajcarskiej we wszystkie programy Unii określono w art. 7, dotyczącym warunków finansowych, uzupełnionym art. 8 i 9 Umowy, oraz w załączniku I, dotyczącym postanowień w sprawie realizacji finansowej Umowy.

Jeżeli chodzi o Program UE dla zdrowia, szacunkowy podział wkładu państwa stowarzyszonego na poszczególne linie budżetowe programu odpowiada względnemu udziałowi w budżecie UE każdej linii budżetowej ujętej w budżecie programu (środki C1 w oparciu o programowanie finansowe na lata 2021–2027, w tym szacowane dopłaty uzupełniające pochodzące z grzywien – art. 5 wieloletnich ram finansowych). Orientacyjna kwota wkładu państwa stowarzyszonego posłuży również pokryciu zdecentralizowanych wydatków administracyjnych (Personel zewnętrzny/Inne wydatki na zarządzanie).